

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

Nr. 33
(1103)

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2014 m. rugsėjo 5 d. *

Konferencija Telšiuose

Saulėtą rugpjūčio 28-osios rytą į Telšius – Žemaitijos sostinę – LPKTS surengta konferenciją „Tvirtos šeimos medis ir jo šakos gali daryti stebuklus“, rinkosi LPKTS filialų pirmininkai, valdybos nariai, apskričių koordinatoriai. Atvyko atstovai iš Alytaus, Anykščių, Tauragės, Telšių, Garliavos, Kauno, Klaipėdos, Šilalės, Šiaulių. Kartu su visais atvykusiais dalyvavo ir Seimo narė Vince Vaidevutė Margevičienė.

Konferencija prasidėjo LPKTS valdybos pirmininkės Rasos Duobaitės-Bumbulienės sveikinimo žodžiu. Ji padėkojo renginio organizatoriams – valdybos pirmininkės pavaduotojai Onai Aldonai Tamošaitienei ir LPKTS Telšių filialo pirmininkei Reginai Valerijai Chmielaukienei.

Konferencijos dalyvių pasveikinti atvyko Telšių miesto meras (Darbo partijos narys), kuris prisipažino, kad „nors mūsų politinės pažiūros skirtingos, tačiau Tėvynė viena“. Seimo narė V. V. Margevičienė sveikinimo žodyje pažymėjo: „Savo vaikaičius mokykime mylėti, dirbti, kuo daugiau bendraukime, nes Lietuvoje globos namuose dar yra 4000 vaikų“...

Pasveikinti atvyko Telšių rinktinės šaulių vadas Karolis Kazlauskas su dvimi šauliukais. Taip pat sveikinimo žodį tarė 1949 metų tremtinių šeima, kuri šią vasarą buvo nuvykus į tremties vietą sutvarkyti tėvo kapą. Visi sveikintojai linkėjo sveikatos, stiprybės, Dievo palaimos.

Paskaitą „Šeimos politika Lietuvoje – kokia ji yra ir kokia turėtų būti“ skaitė Šeimos instituto vadovė Jolanta Ramonienė. Ji pabrėžė, kad šeima – visuomenės ir valstybės pamatas. Lektorė palinkėjo klausytojams dalintis patirtimi, drąsinti jaunimą, veikti kartu.

Kitą paskaitą – „Šeima šiuolaikinio pasaulyo kontekste“ skaitė Telšių savivaldybės Švietimo, kultūros, sporto ir jaunimo reikalų skyriaus vyr. specialistė Irena Daubarienė. Lektorė pradėjo žodžiais iš Biblijos: „Kas nerentka su manim, tas barsto“. Gyvenimo kelionėje mes (šeima) visi iki galو keliaujame kartu. Ir nuo šeimos priklauso vertybės, kurios lydi visą gyvenimą. Šeima – stebuklas. Paskaita baigta žodžiais: „Gyvendami kasdien rūpesčiu pasaulyje turėkime dieviško kvailumo grūdą tikėti“. Ačiū gerbiamai Irenai už nuostabią paskaitą.

Vanda Benaitienė, Telšių krizių centro vadovė, psichologė, paskaitoje „Ar tremtinių taurios vertybės ir meilė Tėvynei išlieka jų vaikuose?“ akcentavo penkis žodžius, kurių niekada negalime pamiršti, tai – atmintis, vertė, vertybė, pareiga ir padėka. Ji klausė, kokia dieviška galia padėjo tremtiniam išgyventi? Tik tikėjimas. Todėl iki gyvenimo pabaigos nepraraskime tikėjimo. Vertybės formuojamos per jausmą ir tuos jausmus reikia perduoti savo vaikams, vaikaičiams. Savo pavyzdžiu mes turime auklėti. Lektorė paprašė būti pirmose eilėse, „neišeiti iš objek-

tyvo“, pasakoti mokyklose, kad gyvybė ir šventumas – pagrindinės vertybės, kurios daro žmogų tauresnį, stipresnį.

Paskaitoms pasibaigus, konferencijos dalyviai pasveikino Telšių ateitininkai. Jie sakė, kad skaito „Tremtinį“, nes tik iš šio leidinio sužino, kaip elgtis ir už ką balsuoti. Jie padainavo keletą patriotinių dainų apie Lietuvą.

Pabaigoje LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas, valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė ir valdybos pirmininkės pavaduotoja Ona Aldona Tamošaitienė padėkojo pranešėjoms ir įteikė po ilgamečio LPKTS pirmininko dr. Povilo Jakučionio knygą bei rēmėjų dovanas – USB atmintukus.

Po paskaitų išvykome į pažintinę ekskursiją po Telšių miestą. Ekskursijos vadovas Andrius Dacius, Žemaičių kultūros draugijos Telšių pavieto pirmininkas, padovanojo mums daug nuostabių akimirkų. Apžankėme stulbinančio grožio Šv. Antano Paduviečio katedrą, turistų pamėgtus katedros šventoriaus vartus, skirtus Žemaitijos krikšto 600 metų paminiui. Nusileidome į paslaptinges katedros požemius. Katedros aikštėje pamatėme bronzinį miesto maketą akliesiems. Stabtelėjome prie skulptūros „Žemaitijos legendos“.

Ekskursiją baigėme apsilankę Šv. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios šventoriuje, kur stovi kryžius Telšių tremtiniam „Tiems, kurių negrižo, kentėjo ir atgimė“.

(keliamo į 2 psl.)

LPKTS valdybos ir filialų nariai aptarė konferenciją Mildos ir Karolio Kazlauskų sodyboje.
Eduardo Manovo nuotrauka

Dėkojame

TS-LKD Vilnius Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos jaunimas, paruošęs labdaros siuntą

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga ir Tėvynės sajungos-Krikščionių demokratų Politinių kalinių ir tremtinių frakcija nuoširdžiai dėkoja LPKTS ir TS-LKD nariams, Laisvės kovų dalyviams, Lietuvos kariams, buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniam, visiems geros valios žmonėms už Rugsėjo 1-osios proga Ukrainos vaikams skirtą finansinę paramą:

Vandai Budrienei – 50 litų,
Alfonsui Arlauskui – 70 litų,
Aleksandru Mikutavičiui – 70 litų,
Steponui Staškui – 50 litų,
Adelei Križauskienei – 50 litų,
Editai ir Fortūnatui Gudišauskams – 200 litų,
Leonorai Žukienei – 50 litų,
Vytautui Jaručiui – 50 litų,
Jonui Algirdui Kronkaičiui – 100 litų,
Česiui Vaclovui Grigui – 100 litų,
Algirdui Klimaičiui – 200 litų,
Reginai Usenkienei – 100 litų,
Onai Aldonai Tamošaitienei – 50 litų,
Alei Stasei Maldutienei – 100 litų,
Joanai Jakučiūnienei – 100 litų,
Juzei Žemaitienei – 50 litų,
Vincei Vaidevutei Margevičienei – 50 litų,
Rasai Duobaitei-Bumbulienei – 50 litų,
Gvidui Rutkauskui – 50 litų,
Povilui Jakučioniui – 50 litų,
Juozui Baikščiui – 60 litų,
Barborai Jankauskienei – 500 litų,
Nijolei Daliai Bakšienei – 30 litų,
Irenai Stanislauskienei – 530 litų,
LPKTS Kauno filialui – 500 litų,
Panevėžio filialui – 300 litų,
Jonavos filialui – 300 litų,
Kėdainių filialui – 500 litų,
Lazdijų filialui – 170 litų,
Šilutės filialui – 200 litų,
Alytaus filialui – 217 litų,
Druskininkų filialui – 160 litų,
Radviliškio filialui – 200 litų,
Palangos filialui – 500 litų,
Klaipėdos rajono filialui – 210 litų,
Tauragės filialui – 766 litų,
Garliavos filialui – 200 litų.

Tariame ačiū ir TS-LKD Vilnius Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos jaunimui bei švedui Jonui Ohmanui, paruošusiems ir nugabenusiems labdaros siuntą – mokyklines kanceliarines prekes Rytų Ukrainos moksleiviams.

**LR Seimo narė TS-LKD PKT frakcijos pirmininkė
Vincė Vaidevutė Margevičienė,
LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas**

LPKTS valdybos posėdis Telšiuose

Rugpjūčio 29 dieną Telšiuose įvyko išvažiuojamasis LPKTS valdybos posėdis.

Valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė konsstatavo, kad per ataskaitinį laikotarpį LPKTS 2014 metų veiklos programoje planuoti renginiai įvyko sėkmingai, kad valdyba vykdo jai pavestus kasdienius darbus. Pasidžiaugė aukomis Ukrainai – surinkta daugiau nei 7000 litų. Ukrainos vaikams nupirkta mokyklinių prekių. Dėkojo pinigus aukojusiems filialų nariams.

Kalbėta apie nesutarimus Palangos filiale.

Valdybos pirmininkė pažymėjo, kad pradėtas kurti naujas, modernesnis LPKTS internetinis puslapis.

Taip pat ji aptarė LPKTS darbuotojų atlyginimus, Rezistencijos ir tremties muziejaus Kaune problemas.

Dėl lėšų skyrimo iš projektų

kalbėjo valdybos pirmininkės pavaduotoja O. A. Tamošaitienė. Ji pažymėjo, kad gautos lėšos iš SADM priemonės „Remti vyresnio amžiaus žmonėms“. Paragino filialus, norinčius gauti dalinį finansavimą iš šios priemonės, rašyti projektus konkrečiai datai ar konkrečiai šventei.

Vykstant 2014 metų Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Istorinės atminties puoselėjimo priemonių planą, valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė atkreipė dėmesį, kad paraiskose būtina įvardinti konkrečius renginius, priemones ar šventes. Pavyzdžiu, Alytaus ir Šiaulių filialai rengia moksleivių konferencijas, todėl jiems bus skirtas finansavimas. Valdybos pirmininkė pažymėjo, kad filialai turėtų prižiūrėti jų rajonuose esančius paminklus.

Išvyska Algimanto apygardos

dos partizanų takais įvyks rugpjūčio 13 dieną, prasidės 10 val. Kamajuose. Smulkesnė informacija spausdinama „Tremtinijoje“.

Aptartas saskrydis „Su Lietuva širdy“. Visi valdybos nariai ir kiti posėdžio dalyviai buvo vieningos nuomonės, kad saskrydis praėjo puikiai, nes užteko geriamo vandens, buvo daugiau suolių, palapinių, choristams trumpiau teko būti scenoje, labai daug talkino šauliai. Kitais metais įvyks jubiliejinis – 25-as saskrydis. Sajungos pirmininkas praėsiūlyti naujų minčių, idėjų.

Kitas LPKTS valdybos posėdis įvyks rugsėjo 20 dieną.

Posėdžio pabaigoje valdybos narė Loreta Kalnikaitė pakvietė rugsėjo 27–28 dienomis atvykti į Šilalę stebeti kovines pratybas.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ

Rugsėjo 1-osios skambučiui nuskambėjus

Lietuvos mokyklose skardenantis Rugsėjo 1-osios skambutis atmintyje sužadina pačius gražiausius vaikystės prisiminimus, ypač šiuo laikotarpiu, kai gyvenimo saulelė krypsta vakarop... Prieš akis – Motulės veidas ir šilta ranka, kurią nerimaudami paleidome ir žengėme į naują, dar nepažįstamą kelią. Mokyklos draugų veidai, jaukus ir žinių siekti drąsinantis pirmojo mokytojo žvilgsnis. Rugsėjo 1-osios proga su gražiausiais palinkėjimais daugelis aplankome savo mylimą mokytoją, o gal tik gėlės žiedą padedame jo amžinojo poilsio vietoje...

Rugsėjo 1-osios proga jaučiu pareigą pasveikinti mokytojus ir mokinius, su kuriais tenka bendrauti, kaip buvusiai tremtinei ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Prienų filialo pirmininkei. Sudaugeliu iš jūsų per istorijos pamokas verčiame mūsų Tėvynės skaudžios praeities puslapius – žygiuodami Tauro apygardos Laisvės kovotojų takais, brisdami per rūscią Sibiro taigą; sudaugeliu iš jūsų rengiamie programas ir dalyvaujame patriotiniuose renginiuose „Skausmo“ kalnelyje bei partizanų ir tremties dainų konkursuose, festivaliuose. Sudaugeliu iš jūsų ir buvusiu tremtinių Batučių ir Ivanauskų šeimomis kasmet nešame ugnį į Ariogalos Dubysos slėnį, kur vyksta tradiciniai tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių saskrydžiai „Su Lietuva širdy“. Atstovaujame partizanų Tauro apygardą, tad ugnipriimame iš Prienų miesto garbės piliečio, ilgamečio

Prienų Laisvės aikštėje išlydimi rajono bėgikai – ugnies nešėjai. Mantvydo Prekevičiaus nuotraukos

Prienų „Ažuolo“ gimnazijos moksleivis Matas Išganaitis priima ugnį iš LPKTS garbės pirmininko Antano Lukšos rankų

LPKTS vadovo partizano Antano Lukšos rankų. Šiemet prieš iškeliaudami į Ariogalą paminėjome ir Baltijos kelio 25-metį, susikibę už rankų gyva buvusių tremtinių, politinių kalinių, šaulių, moksleivių bei Prienų rajono savivaldybės atstovų grandine apjuosdami Laisvės aikštę. Tad šios prasminges dienos proga tariu nuoširdū ačiū Prienų rajono Veiverių Tomo Žilinsko, „Ažuolo“ ir „Žiburio“ gimnazijų, Šilavoto ir Skriaudžių pagrin-

Dalytė RASLAVIČIENĖ

Mokslinė popietė Genocido aukų muziejuje

Genocido aukų muziejaus salėje pranešimą skaito profesorė Ona Voverienė

Besibaigiant vasarai, Genocido aukų muzieje Vilniuje TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos Vilniaus skyrius bei TS-LKD Vilniaus miesto skyrių sueiga pakvietė visuomenę į mokslinę popietę, skirtą keletui suakcių. Viena iš jų – Molotovo-Ribentropo pakto pasirašymo 75-osios metinės. Šių dienų įvykių kontekste buvo ypač svarbu ir prasminka prisiminti bei analizuoti įvykius, nulėmusius tolimesnę Europos ateitį. Kita suakcija – per visas Baltijos valstybes nusidriekusio Baltijos kelio 25-mečio jubilejus. Renginį vedė LR Seimo narys, TS-LKD Vilniaus skyrių sueigos pirmininkas dr. Mantas Adomėnas. Sveikinimo žodį tarė LR Seimo narė Vincē Vaidevutė Margevičienė, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinė direktoriė Teresė Birutė Burauskaitė. Savo politinėmis įžvalgomis pasidalijo diplomatas Vytautas Antanas Dambrava; profesorė Ona Voverienė. Pranešimus skaitė

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karų akademijos projektorius Valdas Rakutis bei „Naujojo židinio“ redaktorius ir istorikas Nerijus Šepetys.

Po mokslinių pranešimų dalyviai turėjo unikalią galimybę peržiūrėti 1989 metų liepos 28 dienos dokumentinius kadrus apie pirmųjų politinių kalinių ir tremtinių palaiką iš Igarkos parvežimą į Kėdainių oro uostą.

Popietės pabaigoje buvo pasirašyta rezoliucija, kuria siekiama išsaugoti lagerių muziejų „Permė-36“, esantį Rusijos Federacijoje. Tai vienintelis išlikęs lageris visoje GULAGO sistemoje, dabar jau paverstas politinių represijų memorialiniu muziejumi. Siekdamai išsaugoti unikalų muziejų, atskleidžiantį nelaisvės, neteisybės ir žmonių kančių istoriją, rezoliuciją pasiraše: Teresė Birutė Burauskaitė, Vincē Vaidevutė Margevičienė, Mantas Adomėnas, Arvydas Anušauskas ir Tomas Kazulėnas.

Tomas KAZULĖNAS

Konferencija Telšiuose

(atkelta iš 1 psl.)

Masčio pakrante grįzome į centrą, iš kur vykome į konferencijos aptarimą – diskusiją Mildos ir Karolio Kazlauskų sodyboje. Ten pasveikinome jubiliatus: LPKTS Anykščių filialo pirmininkę Primą Petrylienę ir Telšių filialo narę Algimantą Chmieliauską. Vakarom metu skambėjo daug žemaitiškos šnekotos. Kai kam net vertėjo prisireikė. Vakaronė – diskusiją vedė Indrė Chmieliauskaitė ir Telšių filialo narė. Vakaras užsitenė, bet neprailgo. Visų nuotaika buvo puiki. Kas norėjo, galėjo net pirtelėje išsimaudyt.

Antrą išvykos dieną pagal iš anksto numatyta darbotvarkę įvyko LPKTS valdybos posėdis.

Gardžiai papiešiavę, labai gerų ir nuoširdžiai dėkoju organizatoriams – LPKTS ir LPKTS Telšių filialui. Tik jų dėka viskas buvo atlikta laiku ir su meile. Visų dalyvių nuotaika buvo puiki. Net ir dangus sypsojosi mums – abi dienas šildė Saulutė.

Konferencija finansuota iš SADM priemonės „Remti vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų veiklą“ pagal projektą „Tvirtos šeimos medis ir jo šakos gali daryti stebuklus“.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ

Kas apgins intelligentą...

Turbūt teko matyti intelligentą žmogų, viešoje vietoje užpultą chuliganų: jis labai sutrinka, dairosi aplinkui tikėdamasis pagalbos ir nenorėdamas susitaikyti su mintimi, kad tai nutiko aplinkoje, kurioje jis iki šiol jautėsi taip saugiai, kad net mintis nekildavo apie tokius įvykius. Deja, padėti nėra kam, nes aplinkui – tokie pat sutrikę intelligentai arba mažvaikiai, neturintys nė menkiausių šansų pasipriešinti užpuolikams. Tenka gintis pačiam, nors jégos nelygios...

Štai tokie palyginimai kyla galvoje stebint Ukrainos kovą prieš Rusijos agresiją. Juk pasakutinę rugpjūčio savaitę visas pasaulis tikėjosi ypatingų pokyčių – Minske susitiko Ukrainos prezidentas P. Porošenka ir Rusijos prezidentas V. Putinas. Deja, susitikimas tarp Rusijos vairuojamo Euražijos buldozero ir Europos Sąjungos taikios eldijos negalėjo baigtis kitaip – Putinas gavo progą pademonstruoti neva jam rūpi išspręsti konfliktą (kuri, beje, jis vadina ne dviejų valstybių konfliktu, bet pilietiniu ukrainiečių karu) taikiai, o Porošenka gavo dozę vilčių dėl susitarimo gražiuoju. Bet vargu ar pats tomis viltimis patikėjo – lyg tyčia ukrainiečių kariai pagavo rusų desantininkus, ir šis faktas turėjo pasitarauti kaip neginčijamas įrodymas, kad Rusijos kariai prieš Ukrainą jos teritorijoje tiesiogiai dalyvauja kariniuose veiksmuose. Deja, užteko naivuolių, patikėjusių Kremliaus lyderių pasakomis, kad desantininkai, vykdami i pratybas, parasičiausiai paklydo ir peržengė Ukrainos sieną, mat ji nepazymėta (nieko sau rusų elitinių kariai – paleisk juos lygioje vietoje, tai jie paklysta! O kas būtų, jei jiems dar ir kovinę užduotį duotum – turbūt taip nugrybautų, kad atsidurtų Viduržemio jūros pakrantėj?).

Jokių apčiuopiamų rezultatų iš šio susitikimo Ukraina nesulaukė. Užtat netrukus sulaukė stipraus rusų separatistų, be abejo, remiamų rusų kariuomenės, puolimo. Štai ką slėpė hieniška Putino šypsenėlė Minske – matyt, dar rašalas nebuvu nudžiūvės nuo jo plunksnos, pasirašiusios puolimo įsakymą. Greičiausiai ir „taikdariškos humanitarinės pagalbos“ sunkvežimiai buvo skirti atitrauktui dėmesį nuo rusų karių telkimo ir persiuntimo į Rytų Ukrainą, nes nesitiki, kad tos „humanitarinės baltųjų sunkvežimių vilkstančių“ ir puolimo pradžia būtų

atsitiktinis sutapimas. Įdomu, kad apie „humanitarinę pagalbą“ Kremlis prabilo tuomet, kai Ukraina pagrįstai ēmė skelbtis iš Rytų Ukrainos baigianti išvaryti rusų separatistus. Šiandien situacija kitokia – rusai, ginkluoti sunkiaja ginkluote, ukrainiečius stumia iš Rytų Ukrainos. O ką sako pasauly? Ogi nelabai kas pasikeitė – ES dar nepakankamai įsisamontinta, kad tai pati tikriausia Rusijos karinė agresija prieš kaimyninę valstybę (net rusų separatistų lyderiai viešai prisipažino, kad pas juos atvyko „atostogaujančių rusų karininkų ir karių, savo atostogas nusprendusių paaukoti ne pliaže, bet mūšio lauke“), kalbama apie būtinybę griežtinti sankcijas, tačiau paaiškėjo, kad esamos sankcijos nukreiptos prieš žmones, kurie tiesiogiai nedalyvauja priimant Kremliaus sprendimus. Nega na to, paaiškėjo, kad tarp ES šalių yra tokiai, kurioms visai nerūpi Ukrainos likimas, o santykiai su Rusija, paremti milijardiniais sandoriais, yra kur kas svarbiau už demokratiją ir laisvę. Na, galima suprasti, kad pasirinkimo neturi Baltarusijos ar Kazachstano lyderiai, bet kad taip elgtuvi Vengrijos valdžia...? Nejau ji pamiršo 1956-uosius?

Kol liepsnoja karo gaisrai Sirijoje, Irake, Izraelyje, Putinas naudojasi proga pasmaugti Ukrainą. Kai pagalvoji, stai kas suinteresuotas, kad šie gaisrai nenusloptų!

Gintaras MARKEVIČIUS

ES paskelbė Rusijai sankcijų ultimatumą

Europos Sąjungos lyderiai davė Rusijai savaitę pakeisti kursą Ukrainoje arba jai bus taikomos naujos sankcijos. Kijevas įspėja, kad yra ant plataus masto karo su Maskva slenkščio, praneša CNN.

Vislabiau baiminamas, kad konfrontacija prie rytinių ES sienų gali apimti visą žemyną po to, kai Rusija išsiuntė karių į pietryčių Ukrainą.

ES prezidentas Hermanas Van Rompuy sakė, kad 28 lyderiai susitikime Briuselyje sutarė imtis „tolesnių ryžtingų žingsnių“, jei Maskva nenuisleis. Europos Komisija buvo įpareigota per savaitę pateikti naujų sankcijų pasiūlymus. „Visi puikiai supranta, kad turime veikti greitai, atsižvelgiant į pastaruju dienų įvykius“.

Vokietijos kanclerė Angela Merkel teigė, kad naujos sankcijos būtų taikomos remiantis jau esamomis priemonėmis prieš Rusiją.

Įvykiai, komentarai

Vyresnieji diplomatai patvirtino, kad baudžiamosios priemonės nelabai skyrėsi nuo liepą nustatytų finansų, energetikos ir gynybos sektorius apribojimų Rusijai sugriežtinimo. „Kalbama labiau apie spragų užtaisymą“, – sakė diplomatės. Sėjama, kad praeis ne viena savaitė, kol naujos sankcijos bus imamos taikyti, galbūt net spalio mėnesį.

Davidas Cameronas teigė, jog „visiškai nepriimtina, kad rusų kareiviai yra Ukrainos teritorijoje“. Kalbėdamas apie „giliai rimtą situaciją“, JK ministras pirmininkas pabrėžė: „Jeigu (Rusija) taip elgiasi, santykiai tarp Europos ir Rusijos, Didžiosios Britanijos ir Rusijos, Amerikos ir Rusijos ateityje bus visiškai kitokie.“

Parengta pagal „Bernardinai.lt“

Informacinės erdvės apsaugai – papildomos priemonės

Atsižvelgiant į padažnėjias informacines atakas, priešišką propagandą, Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalia Grybauskaitės iniciatyva parengtos ir Seimui teikiamos Visuomenės informavimo įstatymo pataisos, kurios padės efektyviai apsaugoti valstybę ir žmones nuo skeidžiamos dezinformacijos, karo ar neapykantos kurstymo, raginimų kėsintis į valstybės nepriklausomybę, konstitucinę santvarą, suverenitetą ir teritorijos vientisumą.

„Šiandien niekam nebekyla abejonių, kad informacinis saugumas yra nacionalinio saugumo dalis. Priešiška propaganda, karo ir neapykantos kurstymas, dezinformacija iš išorės kelia grėsmę mūsų šalies demokratijai ir saugumui. Turime imtis priemonių ir aktyvių integruotis į Europos Sąjungos informacinę erdvę“, – sakė Prezidentė.

Prieš pateikdama šias pataisas Seimui, Prezidentė jas aptarė su žiniasklaidos eksperptais, Lietuvos radio ir televizijos komisijos bei komercinių televizijų ir kabelinių televizijų asociacijų atstovais. Pasak šalies vadovės, Lietuva turėtų būti labiau integruota į Europos Sąjungos informacinę erdvę, o mūsų šalies žmonėms turi būti sudarytos visos galimybės gauti teisingą ir įvairiausią informaciją. Todėl Prezidentė siūlo įstatyme nustatyti reikalavimą, kad ne mažiau nei 90 procentų retransliuojamų televizijos programų kiekio būtų oficialiomis Europos Sąjungos kalbomis. Dabar iki 30 procentų visų retrans-

liuojamų programų Lietuvoje sudaro rusiška produkcija.

Teikiamomis pataisomis taip pat yra tikslinama retransliavimo samprata bei stiprinami Lietuvos radio ir televizijos komisijos įgaliojimai, kurie leis operatyviai reaguoti į paželdimus, susijusius su neskeltinos informacijos platinimu.

Istatymu taip pat siūloma numatyti, kad už karo propagavimą ir kurstymą, raginimus kėsintis į Lietuvos Respublikos suverenitetą ir nepriklausomybę Lietuvos radio ir televizijos komisija galėtų ne tik svarstyti transliavimo ar retransliavimo licencijos sustabdymo ar nutraukimo klausimą, bet ir skirti pinigines baudas. Panaši tvarka galioja ir kitose Europos Sąjungos šalyse: Vokietijoje, Prancūzijoje, Slovėnijoje, Maltoje.

Grėsmė Europai

Rugpjūčio 30 dieną Briuselyje įvyko neeilinis Europos Vadovų Tarybos susitikimas, kuriame buvo aptariamas regiono saugumas ir padėtis Ukrainoje. Europos Sąjungos lyderiai taip pat kalbėjo apie įvykius Irake, Libijoje ir Gazos Ruože. Be to, susitikime buvo svarstomas Europos Vadovų Tarybos pirmininko ir Europos Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio ir saugumo politikai kandidatūros.

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, dalyvaudama neeiliniame Europos Vadovų Tarybos posėdyje, pabrėžė, jog tiesioginė invazija į Ukrainą reiškia, jog *de facto* Rusija pradėjo karą prieš Europą, nes Ukraina pasirinko europietiškos raidos kelią ir suartėjimą su ES. Prezidentės teigimu, Europos šalys pagaliau turi pripažinti tai, kas akivaizdu – Rusija vykdo karinę invaziją į suverenios valstybės Ukrainos teritoriją. Tai, pasak šalies vadovės, ne tik grubus tarptautinės teisės pažeidimas, bet ir kelias didžiule grėsmę visos Europos saugumui. Todėl, anot Prezidentės, ES valstybės privalo realiai ivertinti susiklosčiusių situaciją ir imtis visų būtinų priemonių sustabdyti tolesnį konflikto eskalavimą bei atkurti stabilumą. Atėjo metas svarstyti galimybę įvesti ginklų embargą jau esamiems sandoriams su Rusija ir teikti karinę paramą Ukrainai.

Lietuvos vadovės teigimu, taip pat būtina užkirsti kelią europinės politikos „mistrailiacijai“. Rusijos agresijos akivaizdoje nepateisinama, kai ES šalys dėl praktinės naudos išduoda savo vertėbes ir sau-

gumą, ginkluoja agresorių naujausia karine technika, kuri gali būti tiesiogiai panaudota tiek prieš Ukrainą, tiek ir prieš ES šalis nares.

Europos Vadovų Tarybos metu įvyko mūsų šalies Prezidentės Dalios Grybauskaitės pokalbis su Ukrainos Prezidentu Petro Porošenka. Mūsų šalies vadovė išreiškė Lietuvos paramą Ukrainoje vykdymams europietiškoms reformoms, jos suverenitetui ir teritoriniams vientisumui. Prezidentės teigimu, šiuo metu Ukrainoje sprendžiamas ne tik šios šalies, bet ir visos Europos likimas. Lietuva palaiko Ukrainos veiksmus ginant savo valstybę nuo tiesioginės karinės invazijos. Taip pat Ukraina gali pasikliauti Lietuvos pagalba ES ir NATO.

Šalies vadovė taip pat pabrėžė, jog itin svarbu iki rugpjūčio pabaigos ratifikuoti Ukrainos pasirašytą ES Asociacijos sutartį ir toliau nuosekliai įgyvendinti demokratines reformas.

Prezidentės teigimu, Lietuva kels paramos Ukrainai klausimą kitą savaitę vyksiančiame susitikime su JAV Prezidentu Baraku Obama bei NATO viršūnių susitikime Velse.

Lietuva taip pat prisideda prie humanitarinės padėties Ukrainoje gerinimo. Mūsų valstybė jau yra skyrusi 420 tūkstančių litų paramą ir 150 tūkstančių litų ukrainiečių gydymui.

Parengta pagal Prezidentės spaudos tarnybos pranešimus

Socialdemokratų klaida kainavo pusantrų metų dirbtinos įtampos

Pripažindamas, kad Lietuva lenkų rinkimų akcijos (LRA) pašalinimas iš valdančiosios koalicijos – teisingas žingsnis, Tėvynės sąjungos Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos seniūno pirmasis pavaduotojas Jurgis Razma pažymėjo, kad vis dėlto nedovanotinas buvę socialdemokratų sprendimas kviečia šią partiją į valdančiąją koaliciją, nors ir be jos buvo suformuota trijų partijų dauguma net su kiekybine atsarga.

Jis A. Butkevičiu siūlo atsiprašyti lietuvių tautos, kad pakviesdamas į koaliciją Lietuvos lenkų rinkimų akciją padarė klaidą ir pusantrų metų destabilizavo politinę padėtį Lietuvoje, užuot sprendęs valstybei reikalingus klausimus, taip pat susijusius ir su tautinių mažumų problemomis.

TS-LKD inf.

Šaulys Petras Zajankauskas

Petras Zajankauskas gimė 1906 metų gegužės 12 dieną Alytaus apskrityje, Alovės valsčiuje, Domantonių kaime, ūkininkų Ambraziejaus Zajankausko ir Mortos Bušaitės šeimoje. Be jo šeimoje dar augo seserys Marija ir Veronika. Petras mokėsi Alovės miestelio 6 skyrių pradinėje mokykloje, vėliau Alytaus gimnazijoje, kur baigė 7 klasę. Domantonių kaime turėjo 14 hektarų žemės ir dirbo savo ūkyje.

1927 metų liepos 12 dieną Petras Zajankauskas susituko su Elena Jonikaitė (1905–1992), gyvenusi Alovės valsčiuje, Kaniūkų kaime. Sulaukė dvių sūnų – Jono (gimusio 1928 metais) ir Petro (1939–1986).

1929 metais P. Zajankauskas nuo karinės tarnybos Lietuvos kariuomenėje buvo atleistas dėl šeimyninių aplinkybių: tėvas buvo išvykęs ir gyveno Jungtinėse Amerikos Valsijose, reikėjo rūpintis šeimos ūkiu.

1934 metų lapkričio 22 dieną P. Zajankauskas išstojo į Lietuvos tautininkų sąjungą, nuo 1939 metų priklausė Lietuvos šaulių sąjungos 19-osios Alytaus rinktinės Lelionių šaulių būriui.

1937–1940 metais P. Zajankauskas dirbo Butrimonių valsčiaus „Skraičionių savišalpos draudimo bendrovėje nuo gaisrų“ sekretoriumi.

1940 metų birželio 15 dieną sovietams okupavus Lietuvą, prasidėjo masiniai areštai ir represijos. Dalis gyventojų pradėjo ruoštis kovai. 1940 metų rudenį į pogrindinę „Geležinio vilko“ organizaciją išstojo ir P. Zajankauskas. I organizaciją jį įtraukė alytiškis Juozas Cibulskas, iš kurio gaudavo visus nurodymus. P. Zajankauskas buvo paskirtas Alovės valsčiaus GVLP Domantonių apygardos vadovu.

1941 metų vasari jis įkūrė organizacijos skyrius Skraičionių, Takniškių, Venciuņų, Kaniūkų, Poteronių, Dubrių, Pocelonų, Gečialaukio, Meškučių, Kalnėnų ir kituose kaimuose, parinko ir paskyrė skyrių vadus. Gaudami instrukcijas iš pogrindinio LAF centro Kaune, aktyvistai Alovės valsčiuje rengė slaptus susirinkimus, verbavo naujus narius, rinko ginklus, Vasario 16-ąją organizuotai buvo iškelto Lietuvos trispalvės vėliavos. P. Zajankauskas savo namuose išspausdino apie 800 antisovietinių proklamacijų, kuriose agitavo prieš sovietinę sanitvarką ir kvietė į ginkluotą kovą prieš klasingą okupantą. Organizacijos nariai sužlugdydavo komunistų ruošiamus va-

karus ir mitingus, agitavo prieš rinkimus į sovietines tarybas.

Petras Zajankauskas,
1942 metai

Štai kaip savo veiklą aprašo pats P. Zajankauskas:

„Aš, Petras Zajankauskas, anksčiau buvau „Savitarpio pagalbos“ sekretoriumi ir turėjau šapirografus. 1941 metų sausio 1 dieną, po to, kai komunistai likvidavo šią draugiją, aš, susitaręs su jos valdytoju, vieną šapirografą paslėpiau ir vėliau pradėjau spausdinti proklamacijas.

Pirmają laidą proklamacijų pavadinimu „Lietuvi“, atspaudžiau apie 200 egz. ir išdalinau grupių vadovams, o šie išdalino platintojams.

Tie platintojai iškabino proklamacijas apylinkėse: Alovės, Nemunaičio, I Alytaus, Punios, Butrimonių, Jiezno, Stakliškių, Daugų ir Onuškio.

Po to, kai Butrimonių milicija aptiko tas proklamacijas, ji padarė kratą minėtoje draugijoje ir paėmė mūsų paliką netinkamą naudoti šapirografą.

Šių metų balandžio mėnesį atspaudžiau kitą laidą proklamacijų pavadinimu „Brangūs Krikščionys“, irgi apie 200 egz., kurie buvo paskleisti priešpirmą Velykų dieną. Tuose pačiuose rajonuose tą pačią naktį buvo iškeltos dvi trispalvės vėliavos, ir po to vietiniai komunistai pradėjo mane persekioti.

Aš tada buvau priverstas apdoroti komjaunuolių varguolių Antaną Vabuoli, įtikinai jį pereiti mano pusėn ir priemiau gyventi savo namuose. Nuo to laiko Vabuolis Antanas teikė man įvairias žinias, išdavinėjo komunistų paslaptis, o prieš juos visada mane užstodavo.

Balandžio mėnesį atspaudžiau dar dvi laidas „Broliai Lietuviai“ ir „Broliai ir Draugai“, po 200 egz. kiekvienos laidos. Šios proklamacijos buvo paskleistos Gegužės 1-osios išvakarėse.

Tuo pačiu metu buvo iškabintos septynios trispalvės vėliavos; dalis minėtų proklamacijų buvo išklijuotos ir prieš

birželio 1-ąją.

Be to, mano pateiktame sąraše nurodyti asmenys kelis kartus išardė komunistų rengiamas vakarones bei mitingus, taip pat agitavo prieš balsavimą rinkimuose. Apskritai mes trukdėme ir persekiojome, kur tik buvo įmanoma.

P. Zajankauskas (parašas)
Domantonių apygardos aktyvistų grupių vadovas
1941-09-16

Gavau:
Alytaus junginių Centro vadas J. Kvedaravičius
1941 m. rugsėjo 16 d.

1941 metų birželio 22 dieną prasidėjus Vokietijos–Sovietų sąjungos karui, P. Zajankauskas su ginklu dalyvavo Birželio sukiliame. Jis priklausė TDA Alovės vasilčiaus kuopos Lelionių šaulių–partizanų būriui, o nuo 1941 metų rugsėjo 3 dienos – Alovės nuovados pagalbinės (garbės) policijos būrio Lelionių kaimo skyriui. Sukilėliai Alovės valsčiuje palaikė viešąją tvarką, saugojo piliečių ir valdišką turtą, sulaikydavo besislapstančius Raudonosios armijos karius ir vietinius komunistus, rinko raudonarmiečių išmėtytus ginklus. Atkūrus tvarką ir užtikrinus ramų gyvenimą, šauliai–partizanai, įvykdę savo užduotį, įėmė taikaus darbo. P. Zajankauskas 1941 metų liepos pradžioje buvo paskirtas Domantonių seniūnijos seniūnu, vėliau dirbo Daugų valsčiaus Butų ūkio skyriaus vedėju.

Karo metais, 1943 metų rudenį, P. Zajankauskas organizavo kaimų savigynos būrius nuo raudonųjų (sovietinių) partizanų. Jis surinko ginklus iš jam žinomų asmenų ir atidavė VSB nariams.

Sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, dalis GVLP dokumentų pateko į enkavestų rankas. Pirmieji areštai prasidėjo 1944 metų rugpjūtį. P. Zajankauskas areštuotas 1944 metų rugpjūčio 20 dieną. 11-osios gvardijos armijos Karo tribunolo teismas, kuriame buvo teisiami 26 buvę GVLP aktyvistai, vyko 1944 metų spalio 27–29 dienomis. P. Zajankauskas, kaip vieną aktyviausią dalyvių, pagal RSFSR BK 58-1a, 19-59-2, 58-11 str. nuteisė mirties bausme sušaudant, su turto konfiskavimu.

Mirties nuosprendis įvykdytas 1945 metų kovo 21 dieną LSSR NKGB–MGB vidaus kalėjime. Palaidotas Vilniuje, Tuskulėnų masinėje kapavietėje (buvusio dvaro teritorijoje).

„Tėvynės išdaviko“ šeima (žmona ir sūnūs) buvo numatyta ištremti, tačiau jie namuose negyveno, slapstėsi, todėl

4

Tremtinys

Sveikiname

Garbingo jubiliejinio gimtadienio proga sveikiname LPKTS Jonavos filialo narius:

Pranė JUŠKIENĖ – 85-ojo,
Juozapą Algirdą GEZEVICIŪ – 80-ojo,
Aleksą MISIŪNĄ – 75-ojo,
Henriką STYRĄ – 70-ojo.

Nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, artimųjų meilės, laimingų ilgiausių metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

*Gyvenimas – tai nesibaigiantis laukimas,
Jau atlikti ir dar nepradėti darbai.*

*Gyvenimas – tai amžinas siekimas,
Suspėti padaryti tai, ko dar nepadarei...*

Garbingo jubiliejinio gimtadienio proga sveikiname rugpjūčio mėnesį gimusius LPKTS Rokiškio filialo narius:

85-ojo – Vytautą STRUMSKĮ,
80-ojo – Palmyrą DAUGĖLIENĘ,
70-ojo – Aldoną BRAŽIONYTE-KRASKAUSKIENĘ,
60-ojo – Genę KALAŠIŪNAITĘ-ČIUČKIENĘ.

Linkime sveikatos, gražių gyvenimo metų ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusią Irkutsko sr. Čeremšankos gyvenvietės tremtinę **Stanislavą DRUNGILAITĘ**. Linkime stiprios sveikatos, ištvermės ir ilgų gyvenimo metų.

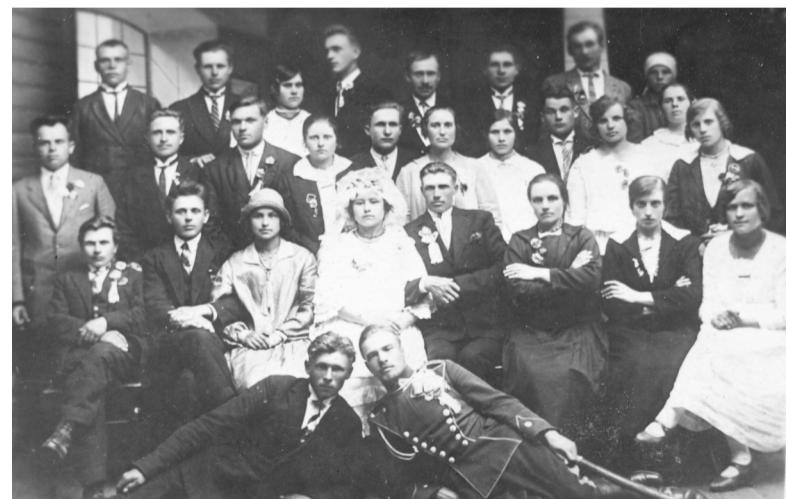
LPKTS Rokiškio filialas,
likimo ir klasės draugės: Nijolė,
Aldona, Genovaitė

Dėmesio!

Rugsejo 10 d. (trečiadienį) 9 val. Kauno apygardos teisme (A. Mickevičiaus g. 18 A, Kaune) įvyks genocido baudžiamosios bylos nagrinėjimas. Po Konstitucinio Teismo genocido sąvokos išaiškinimo teismas nagrinės partizanų vado Adolfo Ramanausko–Vanago suėmimo, kankinimų ir nužydymo bylą, kurioje kaltinimai pateikti Lietuvos SSR Valstybės saugumo komiteto (KGB) – Lietuvos SSR VSK (KGB) Kauno miesto valdybos 7-ojo poskyrio pareigūnams – seržantei Jadvygai Kuprėnienei ir operatyvinėmis pavedimų darbuotojui leitenantui Iljai Vorobjovui.

Teismo posėdis atviras. Kviečiame dalyvauti.

*Marijos Zajankauskaitės ir Ciprijono Mažeikos vestuvės.
Priekyje – Petras Zajankauskas (kairėje) ir ltn. Pranas Tumas.
Alytus, 1932 metai*

trėmimo išvengė.

1990 metų gruodžio 29 dieną Petras Zajankauskas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo reabilituotas – pripažintas nekaltas ir neteisėtais repressuotas.

2003 metų balandžio 9 dieną LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) tei-

sių komisija suteikė Petru Zajankauskui kario savanorio statusą (po mirties), 2008 metų gegužės 12 dieną Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras apdovanojo Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu (po mirties).

Gintaras LUČINSKAS

Jau 70 metų prabėgo nuo 1944 metų vasaros pabaigos, kai Raudonoji armija vėl sugrijo į Lietuvą. Prasidėjo kruviniai įvykiai, žmonių kančios ir žūtys. Deja, daug žinių sovietinė propaganda iškraipė, tačiau kai kurie ja patikėjo. Šiandien jau nerasi tos teisybės, nes liudininkų neliko, o archyvuose tik saugumiečių ir enkavestistų melas. Kartais darome klaidų be išlygų tikėdami okupantų paliktais dokumentais...

Sunkiausias dienas Rumšiškės išgyveno 1944 metų liepą, kai puolančios sovietų armijos pajėgos sudegino miestelį. Didelės kautynės prasidėjo birželio 24-ąją ir baigėsi tik liepos 25-ąją. Grįžę namo Pievelių, Byliškių, Užtakų, Vajakiškių kaimuose besislapstantys gyventojai pamatė kraupų vaizdą: miestelis priiminė laužavietę. Iš buvusių 150 kiemų mažiau nei 20 be liko sveikų. Vilniaus gatvėje stovėjo tik betoniniai žydų gyvenamųjų namų rūsiai, vėliau tapę varlių karalystėmis. Kadangi žydai buvo sunaikinti, išskyrus kelis su Raudonaja armija pasitraukusius ar ją išėjusius, tuose namuose, jų palėpėse, rūsiuose, ūkio pastatuose šeimos ir rado laikiną užuovėją.

Jau nuo rugpjūčio pradžios, kai frontas nusirito už kaimo, rumšiškiečiai tvarkė gaisravietes ir ruošesi naujoms statyboms. Atsistatė dalis miestelio per trejus metus, tačiau buvusi didybės neturėjo: liko bombų išrausti šaligatviai, žiojėjo griuvėsiai. Sie vaiduokliai apaugo piktžolėmis.

Okupantas pradėjo kurti raudonąjį Rumšiškių valsčiaus valdžią. Kadangi miestelyje komunistuojančių ar šiaip didesnių parsidavėlių nebuvvo, teko pasitelki svetimus. I Rumšiškes valsčiaus viršaičiu buvo

Nors Antrasis pasaulinis karas baigėsi 1945 metais ir pasaulis šventė taikos pergale, Lietuvoje vyko partizaninis karas. Jėgos buvo nelygios, bet lietuvių kova įgavo žūtbūtinį pobūdį. Lietuvos partizanai drąsiai puldinėjo valsčių centrus, kur buvo įrengti okupanto ir pagalbininkų – Lietuvos išdavikų stribų – atsparos punktai.

1946 metų liepos 30-osios popietę mudu su tėvu iš Utėnos turgaus grįžome į namus Vilteikių kaime. Nutolę nuo miesto važiavome Pakalnių, Alantos kryptimi. Prie Utėnėlės kaimo išgirdome automatus ir kulkosvaidžių kalenimą. Ką daryti? Važiuoti greičiau ar sustoti? Mūsų vežimą traukė bėris, išsaugotas nuo žygiamos sovietų kariuomenės į Vakarus. Staiga atbėgo karei-

paskirtas komunistas Ipolitas Germanavičius iš netolimo Armanų kaimo, Kruonio valsčiaus, dar vadinto Germanavičiais. Kadaisė šeima teturėjo du hektarus žemės, tad tėvas buvo stalias. Ipolitas patraukė į Kauną, dirbo pagalbiniu statybose, tačiau pasinėrė į komunistinę veiklą, vėliau buvo Džokiškių kaimo komunistinės kuopelės nariu, 1940 metais paskirtas Rumšiškėse partiniu instruktoriumi, karo metais tapo raudonuoju partizanu Baltarusijoje ir Dzūkijoje. Argi rasi geresnį kandidatą į valsčiaus pirmininko pareigas? Bemokslis, raštus iš apskrities perskaityti praše Sakalauskų vaikus, lankančius pradžios mokyklą... bet užtat patikimas...

Rumšiškietis savamokslis rašytojas Pranas Mikalauskas-Skietelė apraše įdomų įvykį, kai Ipolitas Germanavičius, Kazys Savickas ir keli žydai 1940 metais važiavo į Kauną pas komisarą prašyti leidimo atimti bažnyčią ir pertvarkyti į kino ir šokių salę.

„Išklausė juos žemesnis valdininkas ir tarė:

– Teisingai, gana jiems būtų ir koplyčią, bet aš be savo viršininko negaliu jums duoti leidimo. Jūs čia pasėdėkit, palaukit, o aš einu pas viršininką, pasitarsim.

Ir komisaras nuėjo pas aukštėsnį komisarą pasitarti.

Po kurio laiko sugrįzo į kabinetą abu komisarai. Tik jėjus, vyresnysis klausia:

– Tai norit bažnyčią paversti salę?

– Čia ne noro reikalas, o būtinai reikia. Toks didelis miestelis, o kino salės neturim.

– O parduotuvę nors vieną ar turit?

– Turim, turim, yra dvi

Kruvinas 1944 metų ruduo

lietuvių ir turbūt trisdešimt žydų.

– O pirtis kaip, pirti ar turit?

– Uine, drauge, pirtis buvo, ale sudegė, tai pirties nėra.

– O jūs savo maldos namus, sinagogą, ar turit?

– Turim, turim, ir rabiną turim.

Kiek pagalvojės tas vyresnysis viršininkas sako:

– Jūs gausit du leidimus: vieną leidimą paversti bažnyčią šokių sale, o antrą – sinagogą perdirbt į pirtį.

– Bet mes dėl sinagogos leidimo neprašom, tik dėl bažnyčios, – sunerimo žydeliai.

– Aš suprantu, bet pirtis tokiam dideliam miesteliui svarbiau negu šokių salė.

– Ui, ui, kaip čia bus, nejaugi mūsų sinagogoje visas svetas mazgosis?

Kilo ermyderis. Taip visa delegacija, visi žydai su Germanavičiumi priešakyje erziliuodami be leidimų išėjo pro duris...

Ipolito Germanavičiaus šeima įsikėlė į Domicelės Pukliauskienės namą Nemuno gatvėje: jis, žmona, duktė Jadyga, septynmetis Česlovas ir aštuoniolikmetis Mykolas. Rugsėjį atsirado dar vienas „nuomininkas“ – Mykolo ben draamžis komsorgas iš Jonavos Michailas Krugliakovas. Vargšei moteriškei namuose vietos neliko. Čia gyveno ir Ipolito brolio nepilnametis sūnus. Jaunuolius paauglius Ipolitas įrašė milicininkais, sako, jiems išdavė ginklų, granatų. Žinoma, jie nebuvę apmokyti, į ginklus žiūrėjo kaip į pavojingus žaisliukus.

1944 metų rugsėjo 22-ąją abu jauni pusbroliai milicininkai sumanė iš vaikiško

smalsumo išardyti granatas. Tą vakarą nakvynės pasiprašė ir nepažistamas leitenantas.

Pasak liudininko, jau minėto P.Mikalausko-Skietelės, ne pagalvojo, kad tai ne žaisliukai. Nebuvo kam pamokyti, tad kai visas namas sumigo, jie slapta ardė. Staiga pasigirdo kurtiantis granatos sprogimas. Atbėgusi kitame kambaryje miegojusi Germanavičių šeima su siaubu pamatė sudarytus jaunuolių kūnus. Pirminkas sumanė nuslėpti tikraja žūties priežastį.

Ryte pasikinkės arklius viršaitis nuvažiavo pas broli į Armanus, paskui – į rajono miliciją. Sugalvojo istoriją, kad į jo namus, kur gulėjo jaunieji milicininkai, miestelio vyrai įmetė granatą. Kuri laiką paaugliai tapo didvyriais, apie juos rašė ir kalbėjo, mokykloje juos įvardyda kaip sovietinės Lietuvos patriotus. Kitą dieną laidotuvės – į miestelį suvažiavo gal trys ar keturi garnizonai kareiviu, gaudė ir sugrūdo į mašinas keturiolika vyru. Surinko nesirinkdami tada visus, sveikus ir ligotus, turinčius alibi ir ne, bambėjusius ant skriaudėjų, tačiau neturėjusius ryšio su partizanais. Sudarė bylą, nieko nešteisino, niekas jų neklausė. Matyt, buvo apdovanoti už gerą tarnybą ir „nacionalistinio pogrindžio“ išaiškinimą.

Žuvusių laidotuvės vyko pas broli Armanuose, to kaimo kapinėse jaunuolius ir pakasė.

Po šio įvykio Germanavičių šeima persikėlė gyventi į valsčiaus pasatą prie mokyklos. Itaisė ten tvirtas duris, apkalė metalinėmis juostomis, nes bijojo žmonių keršto. 1945 metų vasarą Ipolitas iš Rumšiškių spruko, išsikraustė, nes buvo išsiustas pirminko pa-

reigoms į Petrašiūnus. 1944 metų pabaigoje Užnemunės partizanai sudegino valsčiaus pastatą kartu su dokumentais...

Sis jo pasitraukimas iš Rumšiškių nebuvo netikėtas. Mat tiems 14 vyru buvo sudaryta ginkluoto pasipriešinimo byla, visi nuteisti, o jų šeimos ištremtos kaip „banditų“. Iš 14 vyru į Rumšiškes sugrįžo tik du, kiti, bijodami perseki-jimo, apsigyveno kitose vietovėse. Vienas sugrįžusiu gyveno ilgiau, o dvidešimtmmetis Zenonas Ignatavičius sugrįžo be sveikatos ir po dviejų savaičių mirė.

Partizano Antano Obelevičiaus, šviesios atminties kaišiadoriečio Vinco Lozoraičio, sudariusio pokario politinių kalinių sąrašą, pastangomis bandėme atkurti nukentėjusiu jaunuolių sąrašą. Tai Zenonas Ignatavičius; Kazys Vyšniauskas, gimęs 1924 metais, kalėjęs Vorkutoje; Izidorius Paškevičius iš Pievelių kaimo; Izidorius Asilavičius, gimęs 1918 metais, kalėjęs Intoje; Jonas Adomavičius, gimęs 1925 metais, 1945 metais mirė Kutaisio lageryje; Stasys Botyrius (vadintas Rapaliuku), gimęs 1923 metais, žuvęs Gorkio lageryje; Petras Ulozas; Damazas Genevičius, gimęs 1921 metais, kalėjęs Vorkutoje; Leonas Juškevičius, gimęs 1921 metais Pravieniškėse, kalėjęs Oršoje; Antanas Dementavičius iš Aštrago kaimo, gimęs 1914 metais, kalėjęs Trakuose; Juozas Dementavičius, gimęs 1899 metais iš Užtakų kaimo, iki 1954 metų kalėjęs Oršoje; Petras Ilickas, gimęs 1915 metais Baniškių kaime; Bernardas Navickas, gimęs 1910 metais, kalėjęs Vorkutoje...

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Akis į akį su okupantais

viai ir įsakė atiduoti arklį – mus išvertė iš vežimo, o patys nudardėjo Pakalnių bažnytkaimio link. Mus nuvarė po medžiu prie būrelio žmonių, kuriuos saugojo sargybinis. Po valandos bėrį su vežimu grąžino. Pavažiavus pusantro kilometro stovėjo būrys kareiviu, šalia jų viėškelio griovyje kažkas gulėjo. Tėvas giliai atsiduso, man pasidarė liūdnas...

Kareivai patikrino dokumentus – tėvo pasą, mano mokslievio pažymėjimą. Vėliau paaiškėjo, kad griovyje gulėjo nūžudyti partizanas Balys Linskas ir Pranciškus Lilionis. Važiuojant per miškingą Jaurų kalną, mūsų dokumentus vėl tikrino, čia buvo kareivų pasalos punktas.

Sunkių išgyvenimų našta

slėgė mūsų širdis. Iki namų dar buvo likę keturi kilometrai.

Suėjusi visa šeimyna į virtuvę, klausėsi tėtės ir mano pasakojimo apie nuotykių pilnā kelionę. Jau temti pradėjo, kai išgirdome beldimą į duris. Paklausė, sulaukėme atsakymo: „Savi“. Įėjo keletas uniformuotų Lietuvos partizanų. Pasiseikinę paklausė: „Kodėl, Kelevišiau, duodi savo arklį ruskiams, kad galėtų mus vytis?“

„Jie neprae, pasiėmė“, – atsakė tėtis.

„Ar neduotumėte ko užkasti? Esame alkani“, – pasakė vienos iš vyru. Tėtė atnešė kepalą duonos ir puodynė pieno, užlipęs ant aukšto, atpjovė bryzą lašinių. Pavalgę, pasidaliję įspūdžiais, partizanai padė-

nebuvo. „Daite kušat“ (duokit valgyt), – įsakė karininkas. Kareivai susėdo už kaimiško stalo. Tėvas atnešė tuos pačius puodelius, iš kurių partizanai gérē pieną, ir pieno puodynė buvo ta pati. Okupantai susveitė ir lašinių bryzo likutį. Mačiau, kaip virpėjo tėtės rankos, kaip keitėsi jo balsas...

Ačiū Dievui, naktis praėjo be pavojaus. Mes visi meldėmės, kad partizanų nakties žygis baigtųsi laimingai.

Aktysi partizanų veikla trampė įsisiautėjusį okupantą ir jo tarnus skrebus – taip Utėnos kraštė vadino stribus, terorizavusius vietinius gyventojus. Partizaninis judėjimas stabdė kolonistų iš Rusijos veržimasi į Lietuvą, žmonėms teikė pergalės ir nepriklausomybės viltį.

Jonas KELEVİŞIUS

Noriu sugržti į Amžinojo poilsio iškeliavusio kunigo jaunystę ir apžvelgti jo gyvenimą. Niekas negalvojo, kad šiam kaimo jaunuoliui, artijo sūnui, teks nueiti tokį ypatingą gyvenimo kelią, kad du dešimtmiečius atšiauraus klimato sąlygomis teks kęsti šaltį, alkį, pažeminių, sunkų priverstinį darbą, kad šis jaunuolis, kalėdamas Abezés lageryje, taps kunigu, priimdamas šventimus iš kalnio vyskupo Pranciškaus Ramanausko rankų. Pabandykime išsivaizduoti šią šventą valandą ir dangišką džiaugsmą jaunuolio širdyje.

Niekas neįsivaizdavo, kad tamsiausią Lietuvos okupacijos naktį gali įvykti stebuklas, kai daugiau nei 300 tūkstančių Lietuvos tremtinų kentėjo Sibire, kai tūkstančiai Lietuvos kūdikių ir vaikų buvo išmarinti badu, kai pilni kalėjimai buvo prigrūsti Lietuvos vyrų ir moterų, kai buvo represuoti 360 Lietuvos kunigų ir visi vyskupai, išskyrus vyskupą Kazimie-

Monsinjoro Alfonso Svarinsko atminimui

rą Paltaroką, kai buvo nužudytas paskutinis Lietuvos partizanas, o visa Lietuva pateko į „kolchozų“ baudžiavą, kai okupantai ir tautos duobkasių džiūgavo, trynė rankas, kad jau išardė – sugriovė senajį pasaulį, kad tuoju ir su žiburiu Lietuvoje nerasi nė vieno tikinčio žmogaus, kad čia pat Lietuvos laidotuvių valanda ir džiaugminga kruvina puota prie išniekinto tautos kūno.

Lietuvoje atsirado drąsių vyrų būrelis – šv. Jono Krikštotojo pasekėjų. Visi jie kungi, tarp jų ir kunigas Alfonsas Svarinskas. Jie nuvyko į Maskvą – naujojo Erodo namus – ir tiesiai šviesiai pasakė: „Gana jums persekioti ir klaidinti tikinčiuosius Lietuvos vaikus ir jaunimą, gana persekioti Lietuvos Katalikų Bažnyčią“.

Maskva apstulbo – pasimete. Pasaulis žavėjosi šita apaštališka Lietuvos kunigų drąsa. Visi štie kunigai sumokėjo

brangią kainą. Vieni savo gyvbe, kiti ilgais kalėjimo metais. Pagaliau, niekas netikėjo, kad šiuo idealistu kunigu susižavės JAV prezidentas ir išvaduos jį iš bolševikinės vergijos, o jis pateks į laisvajį pasaulį, apkeliaus jį ir atskleis bedievėkos, bolševikinės sistemos kraupumą ir gerokai išjudins jau išstančios imperijos pamatus.

Gyvendamas užsienyje, kungas Alfonsas Svarinskas keiliolika kartą buvo susitikęs su popiežiumi Jonu Pauliumi II, paskelbtu šventuoju.

Bažnyčia turėjo kunigaikštį, o Lietuva – Laisvės šauklį ir apaštala. Jis buvo kūdikiškos sielos, skelbė tiesą ir ja gyveno. Dvasininkas buvo tas Evangelijos mažutėlis, kuriam buvo pažadėta Dangaus Karalystė.

A. Svarinskas per visą savo gyvenimą buvo uolus ir darbus kaip bitelė, tačiau nesu-

sikrovė žemiskų turtų. Jis paliko mums šviesią savo gyvenimo brydė lyg Paukščių taką, kuriuo atkeliau su neužgesinta Pirmosios Komunijos žvaigžde. Perėjės pusę pasaulio, tuščiomis sugržo į Tévynę ir tėviškės kapų žemeleje atgulė Amžinojo poilsio šalia berneilių artojelių, žuvusių už tévų tikėjimą ir Tévynės laisvę...

Išsaugokime partizanų parką

Mieli žmonės, staiga švystelėjo mintis – tartum monsinjoro Alfonso Svarinsko prašymas. Padarykime gražų darbą – išsaugokime Partizanų parką – kad neužželtų žole ir neužgesstu partizanų pagarbos ir atminimo ugnelė, kad būtų išsaugota didvyrių dvasia ir tautos atmintis.

Sumanymas įkurti parką monsinjorui gimė lageryje. Šis parkas galėtųapti jaunimo traukos centrą. Cia jau tiek daug padaryta, jidėta darbo ir švento rūpesčio, kad būtų sukurtas šis kampelis – graži ir didinga partizanų šventovė miške, amžiais lietuvių gynusiam nuo visokių nelaimių. Parke kiekvienais metais gegužė turėtų būti organizuojamos iškilmės, kaip buvo ligi šiol. Tai būtų puiki priemonė jaunimo auklėjimui ir gražus, didingas paminklas monsinjoro Alfonso Svarinsko atminimui.

Partizanas Jonas KADŽIONIS

Ruošiant spaudai knygą „Partizanų Motinos“ (leidėjas LPKTS, 2010) buvo nutarta rašyti apie motinas, kurios ant partizaninės kovos aukuro paaukojo bent vieną sūnų. Išimtis padaryta tik kunigo monsinjoro Alfonso Svarinsko, pasiprieseinimo dalyvio Laisvūnū, prelato, tikėjimo ir Laisvės gynėjo, politinio kalnio Motinai Apolonijai.

Mūsų pokalbiuose monsinjoras buvo patenkintas šiuo sprendimu. Gal dėl to, kad pats 22 metus iškalėjo sovietiniuose lageriuose, Motiną labai gerbė ir myléjo. Vaikus skaityti ji mokė iš maldaknygės.

Anot kunigo, kadangi buvo vyriausias, turėjo mirti pirmas, bet brolis ir sesuo jų aplenkė – Dievo eilė kažkaip susimaise, sakė tada.

Kadrėnų žemė buvo trečios rūšies, skurdi, vyravo viudutiniai 8–15 hektarų ūkiai, bet duonos užteko visiems. Niekas nevažiavo į užsienį gerovės ieškoti. Viską užsidirbdavo savo rankomis. Žmonės dirbo papildomus darbus, užsiimdavo įvairiausias arba pasamdydavo į fabrikus, bet gyvenimu nesiskundė. Seimos buvo gausios. Dažniausiai vienoje šeimoje augdavo iki šešių vaikų. Jie būdavo mandagūs, darbštūs ir patriotiškai auklėjami. Jaunimas mokėsi. Kad sukurtų stiprius ūkius ir turėtų geriausius padargus, visi daug dirbo ir stengdavosi prasigyventi.

Kiekviena kaimo moteris džiaugdavosi, jei jos sūnus tapdavo kunigu. Džiaugėsi ir Apolonija, tačiau tada vargu ar pagalvojo, kokius didelius iš-

„Būtų geriausias Prezidentas...“

mėginimus ir kančias Viešpats skirs Jos sūnui Alfonsui... Vaizdžiai kalbant, jis buvo paskutinis Lietuvos partizanas. Tada, kai kunigo draugai žuvo miškuose ar lageriuose, kankinosi nelaisvėje ir mirė nuo išsekimo, jis iki pat Nepriklausomybės atkūrimo liko jų

numetė ant gatvės grindinio ties Vidiškių bažnyčia. To partizano veidas buvo granatos sužalotas. Tuomet mano sesuo Janina, dylikos metų mergytė, priėjo prie išniekinto kūno, atsegė švarką ir iš marškinėlių supratė, kad tai ne aš, jos brolio...

gretose, kariavo Dievo išmintimi, savo iškalba, logika ir nebijojimu sakyti tiesą. Jau nepriklausomybės laikais monsinjoras Alfonsas Svarinskas manė, kad kova nesibaigė, nes daug priesų yra tarp savų ir svetimų...

Monsinjoras Alfonsas Svarinskas tada knygai paraše paskojimą apie Motiną:

„Karčios motinos ašaros prasidėjo nuo 1946 metų pavarario, kuomet KGB pradėjo mane persekioti. Išėjau pas Didžiosios Kovos apygardos 5-ojo bataliono partizanus. Vieną kartą kažkas pranešė tėvams, kad mane užmuštą

O kiek ašarų kainavo Motinai...

1946 metų gruodžio 31 dieną per provokaciją buvau areštotas ir nuteistas dvidešimčiai metų lagerio. Nuo tada Motina ėjo Golgotos keliu, kaip ir daugelis to metų katalikių motinų. Ji savo vardu Kalėdoms ar Velykoms atsiųsdavo mažą 5 kilogramų siuntinėlių. Produktų būdavo dar mažiau, nes standartinė faneros dėžė sverdavo per kilogramą. Vieną įdomi detalę: kuomet kalnys atsiimavo siuntinį, turėjo pasakyti siuntėjo pavardę. Jei neatspėdavo adreso, siuntinio neatiduodavo. Kartą turėjau bė-

Mama, tau ranką bučiuoja, o man gyvam odą lupa...“ Mama nuleido galvą ir nutilo, ir keli tardytojai, buvę kartu kabinete, tylėjo ir nepasakė nė žodžio.

Mama savo senatvę praleido laikinoje pirkelėje, nes namai buvo sunaikinti. Slaugė savo vyrą, mūsų tėvelį, kuris prieš mirčių neteko abiejų kojų. Ir kai jis 1973 metų lapkričio 23 dieną mirė, Mama liko gyventi viena. Turėjo visą ūki – daug paukščių ir gyvulių, mėgo jaunimą. Per šventes pasikviesdavo giminaičių ir juos vaišindavo, o jaunimas mėgo savo bobutę. Ji nenorėjo važiuoti gyventi pas sūnų ar dukterį ir atsakydavo: „Ar aš ubagė, kad eiciau pirkti duonos į krautuvę?“

1976 metais per šv. Kalėdas dar nuvažiavo pas dukterį, bet ten greitai numirė. Laimei, kad gyvenimą baigė pas dukterį, o ne toje pirkelėje. Buvo parvežta į gimtuosius Kadrėnus, 1977 metų sausio 22 dieną palaidota Vidiškių kapinėse.

Belieka pridurti, kad dar prieš Nepriklausomybės atkūrimą iš Lietuvos į Romą atvažiavę kardinolas Vincentas Sladkevičius kunigo Kazimiero J. Ambraso SJ paklaustas, kas atkūrus Nepriklausomybę būtų geriausias Lietuvos Prezidentas, atsakė: „Geriausias kandidatas į šią vietą būtų kunigas Alfonsas Svarinskas...“

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

„Lietuvos pašto“ skyriuose ir internetu prenumerata.post.lt galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys“.

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos.

Prenumeratos indeksas 0117, kaina: 1 mėn. – 8,16 Lt.

Skelbimai

Rugsėjo 11–12 d. Lietuvos Respublikos Seimo Kovo 11-osios Akto salėje (Gedimino pr. 53, I rūmai, Vilnius) įvyks tarptautinė mokslinė konferencija „1944 metai Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse: okupacijoms besikeičiant“.

Rugsėjo 11 d. (ketvirtadienį):

10 val. konferencijos pradžia;

10.20 val. „Kremliaus planai dėl Lietuvos 1944 m. pirimoje pusėje“ – dr. Česlovas Laurinavičius (Lietuvos istorijos institutas);

10.50 val. „Lietuvos vietinė rinktinė 1944 metais“ – dr. Alfredas Rukšėnas (LGGRTC);

11.20 val. „Sovietinių partizanų veikla Lietuvoje 1944 m. pirmoje pusėje“ – Andrius Tumavičius (LGGRTC);

11.50 val. „Armijos krajovos kontržvalgyba ir Abveras Vilniuje prieš bolševikus. Bendradarbiavimas ar operatyviniai tarnybų žaidimai?“ – prof. habil. dr. Tomasz Balbus (Tautos atminties institutas, Lenkija);

12.20 val. diskusijos; pertrauka;

13.40 val. „Pirčiupių kaimo sunaikinimas 1944 m. birželio 3 d.“ – Rytas Narvydas (LGGRTC);

14.10 val. „Kauno ir Šiaulių getų likvidavimas 1944 m. va-

sarą“ – dr. Arūnas Bubnys (LGGRTC);

14.40 val. „Armijos krajovos Vilniaus apygarda sovietų okupacijos atžvilgiu 1944 metais“ – prof. habil. dr. Piotr Niwinski (Gdansko universitetas, Lenkija);

15.10 val. „Kovos Lietuvoje ir Baltijos šalyse 1944 m. vasarą“ – dr. Joachim Tauber (Šiaurės Rytų Europos vokiečių kultūros ir istorijos institutas, Vokietija);

15.40 val. diskusijos.

Rugsėjo 12 d. (penktadienį):

10 val. „Sovietų valstybės saugumo veikla prieš tautinį pogrindį“ – dr. Nikita Petrovas („Memorial“ draugijos Mokslinis, informacinis ir švietimo centras, Rusija);

10.30 val. „Visuomeninė politinė situacija Baltarusijoje paskutiniu nacistinės okupacijos laikotarpiu“ – doc. dr. Jevgenij Greben (Baltarusijos valstybinis agrarinis technikos universitetas, Baltarusija);

11 val. „Sovietinių represijų pradžia Latvijoje 1944 metais“ – dr. Ritvars Jansons (Latvijos okupacijos muziejus, Latvija);

11.30 val. „Ukrainos sukilėlių pastangos įveikti fronto liniją 1944 metais. Planas ir jo įgyvendinimas“ – dr. Ruslan Zabilyj (Išsvaduojamojos ju-

dėjimo tyrimų centras, Ukraina);

12 val. fotografijų parodos „Lozoraičiai kelyje į Laisvę“, skirtos Lietuvos diplomato Stasio Lozoraičio 90-osioms gimimo metinėms paminėti, atidarymas Seimo I rūmų fojė;

12.30 val. pertrauka;

13.30 val. „Partizaninio pasipriešinimo pradžia Lietuvoje 1944 metais“ – Edita Jankauskienė (LGGRTC);

14 val. „Kas čia šeimininkas?“: LKP politikos nacionaliniai (tautiniai) aspektai – dr. Vladas Sirutavičius (Lietuvos istorijos institutas);

14.30 val. „Pirmieji sovietinės žingsniai Estijoje 1944 metais“ – dr. Meelis Saueauk (Estijos istorinės atminties institutas, Estija);

15 val. „Sovietų represinių struktūrų steigimas ir įtvirtinimas Lietuvoje 1944 m. antroje pusėje“ – dr. Kristina Burinskaitė (LGGRTC);

15.30 val. diskusijos.

Registracija iki rugsėjo 8 d. (pirmadienį) 17 val. el. paštu: istorija@lrs.lt. Registruojančius prašytume nurodyti vardą, pavardę ir pagal galimybes instituciją ar visuomeninę organizaciją, kuriai Jūs atstovaujate.

Daugiau informacijos telefonais: (8 5) 275 1266, 266 1521, 239 6318

Rugsėjo 13 d. (šeštadienį) Rokiškio rajone įvyks žygis **Algimanto apygardos partizanų kovų keliais**. Pradžia **10 val.** Kamajuose, prie partizanų memorialo. Vėliau vyksime į Raisito eiguvą, Pandėlij, Panemunij, Plunksnočių mišką ir Rokiškį (žiūrėkite į žemėlapį). Rokiškio kultūros centro didžiojoje salėje įvyks renginio aptarimas ir šventinės koncertas.

Informacija tel. 8 614 16240
Algimant Kazulėnas, el. paštas akazulenas@gmail.com
Kviečiame dalyvauti.

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Motiejus Rudys-Lazdynas
1922–2014

Gimė Trakų aps. Žaslių valsč. Rudžių k. Nuo 1944 m. – Didžiosios Kovos apygardos A rinkinės Jovaro, Dramblio būrio kovotojas, kuopos vadas. 1948 m. į Sibirą ištremta motina Domicelė, sesuo Jadvyga ir brolis Bronius. Motiejus 1949 m. suimtas Šiauliuse, nuteistas 25 m. kalėti ir 10 metų tremties. Į Lietuvą grįžo 1959 m. Buvo vienas iš 1992 metais atkurtos DKA vadovų, surinko medžiagą ir apraše tris dešimtis savo bendražygį.

Užjaučiame draugus, gimines, artimuosius.

Kaišiadorių krašto pasipriešinimo dalyviai

Bronislovas Stirbys
1925–2014

Gimė Bučiūnų k. Girkalnio valsč. Raseinių r. pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Mokėsi Girkalnio vidurinėje mokykloje. 1949 m. su mama, trimis broliais ir seserimi ištremtas į Irkutsko sr. Bodaibo r. Artiomovsko gyv. 1953 m. vedė tremtinę Teklę Černiauskaitę. 1958 m. su šeima grįžo į Lietuvą. Gyveno Kaune, dirbo mechanizacijos valdyboje „Kauno kranai“ bei įmonėje „Kauno elektros tinklai“. Užaugino dvi dukteris. Palaidotas Kauno Romainių kapinėse.

Užjaučiame žmoną, dukteris su šeimomis ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Lionginas Mikėnas
1930–2014

Gimė Rokiškio aps. Pandėlio valsč. Suvaldiškių k. šešis vaikus auginusioje šeimoje. Mokėsi Lebedžių pradinėje mokykloje. Už partizanų rėmimą tévas ir sesuo Janina buvo suimti, o Lionginą su žmona, motina ir seserimi 1949 m. ištremė į Irkutsko sr. Tiretės r. Karagūno k. Dirbo miško pramonėje, vėliau – traukinio mašinistu. Tremtyje gimė sūnus ir duktė. 1957 m. šeima grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Rokiškio r., Juodupėje. Įsidarbino audimo fabrike „Nemunas“. Baigė Lengvosios pramonės technikumą ir dirbo Realizacijos skyriaus viršininku. Dainavo įvairiuose ansambliuose, giedojo bažnyčios chore. Aktyviai dalyvavo LPKTS Rokiškio filialo veikloje.

Palaidotas Panemunio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų ir dukterių, vaikaičius, seseris.

LPKTS Rokiškio filialas

Švenčiausiosios Mergelės Marijos gimimo atlaidai Šiluvoje

Rugsėjo 7 d. – Šv. Jono Pauliaus II ir jaunimo bei pasaulio lietuvių diena;
8 d. – Policijos, valstybės sienos apsaugos ir priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos darbuotojų diena;
9 d. – Lietuvos kariuomenės diena; 12 val. melsimės už Lietuvos karius, partizanus, šaulius ir prašysime Dievo globos Tėvynei;
10 d. – Kunigų diena;
11 d. – Katalikiškų bendruomenių diena;
12 d. – Ligonų, slaugytojų ir medicinos darbuotojų diena;
13 d. – Politikų, švietimo ir kultūros bei „Carito“ darbuotojų diena;
14 d. – Šeimų diena;
15 d. – Vienuolių diena.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2340 egz.

**Kaina 2 litai
0,58 euro**

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų tremties ir tautos netekcių atspindžiai“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

**Redaktorė Jolita Navickienė. Redakcija: Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė. Maketavo Rokas Sinkevičius**

**Įmonės kodas 3000 32645
Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.**

**Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys@zebra.lt**

Redakcija paslieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

„Kas tas Montė? Po velniu!“ – tokį klausimą suimtam Augustinui Rimkui uždavė keikdamasis Darbėnų stribokijos viršininkas Pasternakas. Vyras buvo tardomas kasdien, nes išdavikas saugumui buvo viską smulkiai išpliuropęs. Taiburetė, ant kurios buvo pasodintas A. Rimkus, tardymo kambaryje Darbėnų stribokijoje buvo prisukta varžtais prie grindų, nes kartą tardomas partizanas Juozas Galdikas su ja vožė tardytojui, o pats iššoko pro langą ir pabėgo.

A. Rimkus, neištvéręs kančinimų, pasidavė. Buvo nuteistas 25 metus sunkiųjų darbų kalėjimo Sibire. Tik mirus Stalinui, 10 metų praleidęs lagerye, grįžo į Tévynę, į gmtuosius Kumpikus.

Daug Lietuvos žmonių po karo palaikė ryšius su partizanais į miškų jaunuoliais. A. Rimkus buvo iš nemažo ūkio, tas partizanus sušelpdavo tai maistu, tai drabužiais, tai alyne.

Vieną 1947 metų rudens vakarą jam buvo pranešta, kad miške yra sužeistas Kardo rinktinės vadas Kazys Kontrimas-Montė. K. Kontrimas turėjo net tris slapyvardžius: Montė, Tėvas ir Kontautas. Per susi-

šaudymą Vaineikių miškuose partizanas Montė stribokų buvo sužeistas į abi kojas.

Ryšininkas Stefas Puškorius naktį raitas pasiekė sužeistajį. Partizaną užkélé ant arklio ir atjojo pas A. Rimkų. Ten jį paslėpė ir gydė dvi savaites. Sutvirtėjės ir pagijės Montė grįžo pas kovos bendravygius.

Kardo rinktinės vadas K. Kontrimas-Montė turėjo nemažą būrių partizanų. Jo būryje glaudėsi Skuodo, Salantų, Kartenos, Kretingos, Palangos ir daug kitų aplinkinių rajonų jaunuolai, su ginklu rankose priešinėsi okupantui. Kovoti dėl Lietuvos laisvės buvo patitraukę į mišką ir du K. Kontrimo broliai Pranas ir Adolfas. Jie slėpėsi pas Joną Vasiliauską daržinėje. Išdavikui „pasidarbavus“ abu buvo suimiti ir nuteisti po 25 metus.

1948 partizanų Kontrimų tėvus ištremė į Sibirą. Šeima buvo nemaža. Ūkis didelis, tvarkingas: 39 hektarai ariaisos žemės ir 20 hektarų miško. Šeima užaugino penkis sūnus ir tris dukteris. Sibire atsidiurė visi, išskyrus tris brolius partizanus. Stribokai taip buvo

įsiutę, kad ne tik visą šeimą ištremė, bet po kelių dienų atvarė kelis viššrinis traktorius ir visus pastatus suardė iki pat pamatų.

K. Kontrimas-Montė ir P. Končius-Adomas. Apie 1951 metus. Kontrimų šeimos archyvo ir Skuodo muziejaus fondų nuotrauka

Vienas stribų pakalikas jau anksčiau buvo girdėjęs, kad pas A. Serapiną yra paslėptos partizanų Kontrimų šaulių uniformos. Darydami kratą uniformas surado, ir A. Serapinui nuosprendis – 25 metai. Kalėjo 10 metų. Ir Stefanui Puškorui už Montės gelbėjimą buvo atse-

kėta 25 metai. Kalėjo 10 metų.

Pats stebėjau tų dienų įvykius. 1952 metais lankiau Grūslaukės septynmetę mokyklą. Pas mus gyveno nuo tremties į Sibirą pabėgęs Kontrimų giminaitis Antanas Stropus. Jo šeima buvo ištremta. Tik jis spėjo pasislėpti.

Buvo rudo. Temo. Tik staiga pasigirdo baisiausias susišaudymas. Išbėgome į lauką. Ažuolijos miškas buvo netoli mūsų namų. Raketonis buvo apšvieti ne tik miškai, bet ir laukai. Visas dangus švytėjo nuo leidžiamų raketų. Mama paklausė: „Ar vėl karas prasidėjo?“ A. Stropus nusimines mamai atsakė: Nebéra Kazelio Kontrimo, nebéra“. Taip ir buvo. Jų už nemažą pinigų sumą išdavė P. L. (redakcijai pavarė žinoma). Nors ilgai buvo partizanų ryšininku, bet susiundė didžiule premija ir tapo išdaviku.

Tą vakarą pas P. L. atėjo K. Kontrimas ir Pranas Končius. P. Končius kažką negero nujautė, nepanorėjo ieiti. K. Kontrimas jam liepė palaukti laukė. Pravėrės duris žengė į trobą ir... pasipylė šuvių kruša iš visų kampų. K. Kontrimo kūnas

buvo kulkų suvarpytas taip, kad net patys stribai stebėjos. Pranas Končius, išgirdęs šūvius, pasileido bėgti. Bėgdamas šaudė į kiekvieną sutiktą sovietų kareivį...

Išdavikui saugumas paskyrė premiją ir gyvenamajį plotą Klaipėdoje.

P. Končius-Adomas slapsės Didžiuosiuose Žalimuose pas ükininkus Drungilus. Išslapsė iki 1965 metų. Tačiau vieną rytą milicijai ir rajono saugumui apsiautus Drungilų namus, prašomas iš bunkerio išlisti ir pasiduoti, Pranas Končius garbingai žuvo. „Rusams vergu nebūsiu“ – pasakė ir pasigirdo šūvis.

Taip žuvo paskutinis Žemaitijos Kardo rinktinės partizanas. Tais pačiais metais buvo nušautas ir Aukštaitijos partizanas A. Kraujelis-Siaubūnas.

Dabar Didžiuosiuose Žalimuose prie Drungilų sodybos pastatytais kryžius ir paminklinis akmuo partizanui P. Končiu-Adomui atminti. Kardo rinktinės partizanų vadui Kaziuui Kontrimui atminti jo žūties vietoje pastatytas kryžius ir paminklinis akmuo. Tuo pasirūpino buvę tremtiniai bei politiniai kaliniai.

Juozas BAUŽYS

Baltijos kelią prisimenant

Prieš 25 metus Estijos, Latvijos ir Lietuvos gyventojai, siekdami priminti pasaullui apie nusikaltimą, įvykdytą remiantis Ribentropo ir Molotovo pasirašyta sutartimi ir slaptaisiais protokolais, stojo į gyvą grandinę ir susikibo rankomis nuo Vilniaus iki Talino. Žmogus prie žmogaus...

Rugpjūčio 23-iosios popietė šilališkiai, palydėti Šilalės kultūros centro orkestro melodijų, iš kartos į kartą suraše palinkėjimus Lietuvai, išvyko į „Baltijos kelio sąšaukę“, Pumpėnų kaimą, esantį Pasvalio rajone. Ten mūsų žemiečiai prieš 25 metus prisijungė prie gyvos žmonių grandinės, sus jungusios tris Baltijos šalis. Į „Baltijos kelio sąšaukę“ išvyko savivaldybės tarybos nariai, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Šilalės filialo, Žemaičių kultūros draugijos Šilalės skyriaus, Šilalės Simono Gaudėšiaus gimnazijos skautų draugovės ir Pajūrio jaunųjų šaulių 10-osios kuopos atstovai.

Rašydausi palinkėjimus Lie tuvai iš kartos į kartą, supratome, kad pamiršti Baltijos kelio negalima, kaip negalima užmiršti ir priežasties, dėl kurios prieš 25 metus stojome žmogus prie žmogaus. LPKTS Šilalės filialo pirmininkė Terės Ūksiene, Baltijos kelio organizatorius Kazimieras Juk-

nus, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja Vera Macienė, Loreta Kalnikaitė, Eugenijus Ivanauskas prisiminė Baltijos kelią kaip nepakartojamą patirtį, vienybės džiaugsmą, lydintį iki šiol.

Tačiau linkėti prisiminti reikia ne tik Lietuvai. Šių metų istorijos dar kartą primena, kad per trumpai laikėme iškėlę rankas, dar ne visi prabudo iš patenkintųjų miego.

Prieš penkerius metus rugpjūčio 23 dieną Šilalės rajono delegacija dalyvavo rajono partnerių šventėje Lenkijoje. Išvakarėse vietiniai žurnalistai klausė mūsų nuomonės apie miesto šventę, mūsų džiaugsmus ir rūpesčius. Neiškentėme ir priminėme, kad rugpjūčio 23 dieną Baltijos šalyse prisimena Juodojo kaspino ir Baltijos kelio dieną. Pakvietėme visus šventės dalyvius prisijungti ir dalyvauti. Pažadas buvo duotas. Tačiau artejant numatytam laikui supratome, kad viešos akcijos nebus ir į sceną mūsų nekvies. Koncertas vyko miesto amfiteatre, žiūrovų daug. Atėjus minėjimo laikui mūsų delegacija vienigai pakilome ir susiėmėme rankomis. Prie mažo mūsų būrelio nieko neklausdamos prisijungė Gruzijos, Ukrainos delegacijos. Nors niekas garsiai nepranešė, kas vyksta, fotoparatai ir kameros atsisuko

į žūrovus. Bičiuliai iš Gruzijos ir Ukrainos rankų šiluma paliliudijo, kad supranta ir pri taria. Smagu buvo išgirsti žodžius, kad mus palaiko. Manau, kad minint Baltijos kelią turėtų už rankų susikibti visa Europa – ir nukentėjusioji, ir užsimerkusioji prie milijonų kančią.

Šių metų kelionėje prisiminimus keitė dainos, mūsų jaunoji karta džiaugėsi galėdama dalyvauti istorinėje kelionėje. Netrukdė nei pliaupiantis lietus, nei žaibai. Išsirikiavome žmogus prie žmogaus. Pagarbiai plevėsavo Lietuvos istorinę ir tautinę vėliavos, Lietuvos partizanų Kęstučio apygardos, LPKTS Šilalės filialo, šaulių, žemaičių vėliavos.

Šilalės rajono delegacija išsiskyrė ne tik dideliu jaunu žmonių būriu, bet ir energija bei skambiomis dainomis, todėl prie šilališkių pabendrauti stabtelėjo krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, signatarai Kazimieras Uoka ir Bronislovas Genzelis, Šilalės garbės pilietis Albinas Kentra bei Šilalės kraštiečių draugijos pirmininkas Virginijus Jocys.

I namus grįžome pakilios nuotaikos, lydimi gražių dainų skambesio ir prisimindami, kad iš kartos į kartą dar yra ką perduoti.

Loreta KALNIKAITĖ

Po 25 metų vėl sustojome Baltijos kelyje

Jaunosios skautės su LPKTS Šilalės filialo pirmininke Terėse Ūksiene